

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Tomáše Langáška a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **Bc. L. R.**, zastoupen JUDr. Robertem Falbrem, advokátem, se sídlem Na Příkopě 859/22, 110 00 Praha 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5 – detašované pracoviště Ostrava, Zelená 3158/34a, 702 00 Ostrava, týkající se řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované č. j. 48091/010-9014-14.09.10-1850/245/RO/KR ze dne 11. 10. 2010, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě č. j. 78 Ad 1/2011 - 143 ze dne 20. 11. 2014,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Robertu Falbrovi, advokátovi, **s e p ř i z n á v á** odměna za zastupování ve výši 3.146 Kč, která je splatná do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

O d ů v o d n ě n í :

I.
Vymezení věci

[1] Okresní správa sociálního zabezpečení Frýdek-Místek uložila podle § 104c odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (dále jen „zákon o organizaci a provádění SZ“), žalobci platebním výměrem č. j. 48002/130-9014-06.08.10-34077/471/RO ze dne 6. 8. 2010 povinnost uhradit doplatek na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za období roku 2004 – 2009,

penále z doplatku na pojistném za období roku 2002 – 2008 a penále ze záloh na pojistné za rok 2004 - 2009 v souhrnné výši 133.254 Kč. Žalobce byl v evidenci okresní správy sociálního zabezpečení veden jako osoba samostatně výdělečně činná od 4. 10. 2000 do 14. 7. 2002 a od 6. 12. 2002 do dne vydání rozhodnutí. Podrobné vyčíslení celkové částky je nedílnou přílohou rozhodnutí. Žalovaná rozhodnutím ze dne 11. 10. 2010, č. j. 48091/010-9014-14.09.10-1850/245/RO/KR (dále též „napadené rozhodnutí“), zamítla odvolání žalobce a rozhodnutí okresní správy sociálního zabezpečení potvrdila.

[2] Žalobce napadl rozhodnutí žalované žalobou k Městskému soudu v Praze, který usnesením ze dne 2. 3. 2011, č. j. 12 Ad 4/2011 – 21, postoupil věc místně příslušnému Krajskému soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“). Žalobce měl za to, že žalovaný vůbec nezohlednil skutečnost, že nedoplatky a penále souvisí se dvěma autonehodami se 100 % cizím zaviněním a ublížením na zdraví a nebyla zohledněna prosba žalobce o odstranění tvrdosti zákona. Ze strany okresní správy sociálního zabezpečení se jedná o šikanu a mstu KSČ soudců za to, že žalobcův děda byl politickým vězněm. Soudy záměrně neřeší autonehodu ze dne 1. 6. 2002, aby mohly v jiných věcech rozhodovat v jeho neprospěch. Žalobce dluží na pojistném na sociální zabezpečení až po této autonehodě a navíc se musí léčit v souvislosti s druhou autonehodou se 100 % cizím zaviněním, která se stala dne 12. 7. 2006. Soud zakrývá trestnou činnost viníka autonehody MUDr. A. W. Při uvedených autonehodách utrpěl žalobce středně těžká zranění, v jejichž důsledku nemohl vykonávat výdělečnou činnost, kterou do té doby vykonával. Okresní správa sociálního zabezpečení se těmito skutečnostmi nezabývala, a tudíž nezjistila řádně skutkový stav věci.

[3] Krajský soud rozsudkem ze dne 20. 11. 2014 žalobu jako nedůvodnou zamítl. Žalobce předešel výhrady k vyšetřování autonehod ze strany příslušných orgánů činných v trestním řízení, předkládal domněnky o souvislosti mezi tímto vyšetřováním a mstou za činy jeho dědy, požadoval, aby soud neumožnil porušování příslušných ustanovení trestního zákoníku a zahájil trestní stíhání MUDr. A. W., která zmanipulovala autonehodu ze dne 1. 6. 2002 a dožadoval se rekonstrukce a zajištění nové řádné lékařské zprávy odpovídající skutečnosti. Krajský soud uvedl, že tento okruh námitek nemůže s ohledem na ust. § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) přezkoumávat, jelikož nesouvisí se zásahem do práv žalobce v důsledku napadeného rozhodnutí žalované. Domáhá-li se žalobce tímto nápravy případných pochybení, k nimž došlo v rámci trestního řízení ve věci uváděných dopravních nehod, měl možnost využít opravných prostředků v rámci trestního řízení.

[4] Krajský soud dále uvedl, že podstatou žalobcových námitek nebyl způsob vyčíslení výše nedoplatku na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti včetně vyčíslení penále, ale to, že žalovaná nepřihlédla k jeho žádosti o odstranění tvrdosti zákona. Dle ust. § 4 odst. 3 zákona o organizaci a provádění SZ může ministr práce a sociálních věcí odstraňovat tvrdosti, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení, a může pověřit správy sociálního zabezpečení, aby odstraňovaly tvrdosti v jednotlivých případech. Podle ust. § 2 téhož zákona sociální zabezpečení podle tohoto zákona zahrnuje důchodové pojištění, které je upraveno zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Institut odstraňování tvrdosti zákona je možno použít toliko a výlučně v případech tvrdostí, které vznikly při

pokračování

aplikaci zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a nikoliv pro účely zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení (dále jen „zákon o pojistném na SZ“), jak plyne z vývoje právní úpravy, kterou krajský soud dále rozvedl.

II. Kasační stížnost

[5] Žalobce / stěžovatel / napadl rozsudek krajského soudu včas podanou kasační stížností. Kasační stížnost odůvodňuje trestnou činností soudce, která spočívá v tom, že odmítl provést rekonstrukci autonehody ze dne 1. 6. 2002. Poté opakovaně poukazuje na trestní řízení, ve kterých dochází k průtahům z důvodu zaujatosti soudců, kteří se stěžovateli mstí za protikomunistické postoje jeho děda.

[6] Krajský soud dále nesprávně posoudil právní otázku (důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s.ř.s.), a to možnost odstranění tvrdosti zákona, když se nezabýval ustanovením § 106 zákona o organizaci a provádění SZ. Důsledkem výkladu krajského soudu je nerovnost v zacházení s poplatníky důchodového pojištění a s poplatníky nemocenského pojištění. Aby došlo k odstranění této nerovnosti, měl by být institut odstranění tvrdostí zákona dle zákona o organizaci a provádění SZ aplikován také pro účely nemocenského pojištění dle zákona o pojistném na SZ.

[7] Stěžovatel je přesvědčen, že postup žalovaného a krajského soudu je v rozporu se zásadou rovnosti před zákonem a obecným principem spravedlnosti, jelikož by měl hradit pojistné na sociálním zabezpečení, aniž stát zajistil spravedlivé vyšetření trestného činu v souvislosti s dopravní nehodou a aniž proto stěžovatel hradit pojistné mohl. Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku spočívá v tom, že krajský soud nehodnotil předložené listiny o úkonech trestního řízení v souvislosti s touto nehodou, nezjistil tak správně stav věci a neshledal v témže postupu ani vady rozhodnutí žalované [důvod dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

[8] Řízení před krajským soudem bylo zmatečné [důvod dle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.], jelikož ve věci rozhodoval nepříslušný soud a bylo rozhodnuto v neprospěch stěžovatele v důsledku trestného činu soudce. Místně příslušný k projednání žaloby byl Městský soud v Praze a nikoliv krajský soud, jelikož odvolacím orgánem proti rozhodnutí okresní správy sociálního zabezpečení je Česká správa sociálního zabezpečení, která má sídlo v Praze. Obsah rozhodování v tomto řízení byl způsoben soudci, na něž stěžovatel podal trestní oznámení. Stěžovatel dále spatřuje vadu řízení před soudem, která měla za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé v tom, že jsou upřednostňovány finanční zájmy státu před jeho životem a zdravím (důvod dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.).

III. Posouzení kasační stížnosti

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační

stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[10] Z obsahu kasační stížnosti se podává, že ji stěžovatel podal z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) s. ř. s., tedy z důvodu *nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, vad řízení, zmatečnosti řízení a nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku*.

[11] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost **není** důvodná.

[12] Z rozhodnutí okresní správy sociálního zabezpečení vyplývá, že stěžovatel byl za všechna posuzovaná období pokládán za osobu vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost ve smyslu § 9 odst. 9 zákona o důchodovém pojištění, předkládal v souladu s ust. § 15 odst. 1 zákona o pojistném na SZ přehled o příjmech a výdajích osoby samostatně výdělečně činné a dle § 14 tohoto zákona mu byl stanoven za každý z posuzovaných roků doplatek na pojistném a vyměřeno penále. Stěžovatel v průběhu řízení před krajským soudem stejně jako v kasační stížnosti nezpochybňuje skutečnost, že v období, za něž mu bylo vyměřeno dlužné pojistné a penále, byl veden jako osoba samostatně výdělečně činná. To ostatně vyplývá i ze správního spisu, kde je založeno oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti ze dne 28. 5. 2001, odhláška z důchodového pojištění osoby samostatně výdělečně činné ze dne 15. 7. 2001 a oznámení o opětovném zahájení samostatné výdělečné činnosti ze dne 28. 3. 2003. Nezpochybňuje ani způsob výpočtu a celkovou výši dlužné částky. Stížní námitky spočívají v tom, že krajský soud (potažmo žalovaný) měly zohlednit dopravní nehodu ze dne 1. 6. 2002, v jejímž důsledku nebyl stěžovatel schopen vykonávat samostatnou výdělečnou činnost a průtahy v dosud neskončeném trestním řízení ve věci dopravní nehody. Stěžovatel se též domáhá odstranění tvrdostí zákona dle § 4 odst. 3 a § 106 zákona o organizaci a provádění SZ.

[13] Pokud jde o trestní řízení ve věci zmiňovaných autonehod, Nejvyšší správní soud má za to, že výsledky těchto trestních řízení nijak nesouvisí s povinností odvádět pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti, povinnost odvádět uvedené platby není podmíněna ani skončením trestního řízení. Nelze též tvrdit, že by samotné vyměření pojistného představovalo „upřednostňování finančního zájmu státu před životem a zdravím“ stěžovatele.

[14] Co se týče odstranění tvrdostí dle zákona o organizaci a provádění SZ, je třeba připomenout zvláštní povahu tohoto institutu. Dle § 106 odst. 2 *jsou rozhodnutí o žádosti o odstranění tvrdosti předpisů o sociálním zabezpečení vyloučena ze soudního přezkumu*. Jde o tzv. *ex gratia* institut, jehož uplatnění není vázáno na žádné podmínky vyjma subjektivně vnímané „tvrdosti“ v konkrétním případě. Případným kladným rozhodnutím o odstranění tvrdosti je poskytnuta platba z důvodů výjimečné osobní situace žadatele na základě nejširší úvahy správního orgánu opírající se o vědomí sociální solidarity a zásady sociální politiky. Pro absenci jakéhokoliv zákonného zakotvení podmínek pro přiznání takové dávky tu neexistuje žádné majetkové právo, dokud správní orgán příslušný k rozhodování ve věcech

pokračování

důchodového pojištění nerozhodne o přiznání dávky (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2008, č. j. 6 Ads 35/2008 – 37). Pro úplnost lze poukázat též na řadu rozhodnutí Ústavního soudu, který trvale odmítá ústavní stížnosti směřované proti rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí ve věci posuzování tvrdosti zákona s tím, že jde o akty, které vůbec nejsou způsobilé zasáhnout do základních práv a svobod zaručených jednotlivcům ústavními zákony. Proto se také odmítl zabývat návrhem na zrušení samotného ustanovení § 106 zákona o organizaci a provádění SZ obsahujícího zákonnou výlukou těchto aktů z přezkumu ve správním soudnictví (srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn. 1. ÚS 525/06 ze dne 9. 11. 2006, či usnesení sp. zn. II. ÚS 535/05 ze dne 7. 12. 2005).

[15] Smyslem odstranění tvrdosti zákona je odstranění nespravedlnosti, ke které by mohlo dojít v případě výrazně odlišných důsledků aplikace pojmově přesné právní úpravy při provádění důchodového pojištění (typicky rozhodnutím o přiznání důchodu) na skutkově blízce podobné případy. Ačkoliv zákon pojmově nevylučuje odstranění tvrdosti i u zákona o pojistném na SZ (placením pojistného na sociální zabezpečení dochází k provádění sociálního zabezpečení ve smyslu § 4 odst. 3 zákona o organizaci a provádění SZ), není tento institut primárně určen k „odpuštění“ platby pojistného na sociální zabezpečení dle zákona o pojistném na SZ těm subjektům, u nichž byly splněny zákonné podmínky pro vznik povinnosti pojistné odvést, což je i případ stěžovatele.

[16] Prostřednictvím kladného rozhodnutí o odstranění tvrdosti zákona dochází ke zmírnění důsledku jinak bezvadných rozhodnutí správního orgánu. Ať již by bylo žádosti o odstranění tvrdosti zákona (která je vyloučena ze soudního přezkumu, viz výše) vyhověno či nikoliv, nemá tato skutečnost žádný vliv na zákonnost původního rozhodnutí, jímž je v případě stěžovatele rozhodnutí o vyměření dlužného pojistného včetně penále.

[17] Jako *obiter dictum* lze dále dodat, že podle § 4 odst. 3 zákona o organizaci a provádění SZ *může odstraňovat tvrdosti, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení, ministr práce a sociálních věcí*, který může dle § 5 a § 6 citovaného zákona odstraňování tvrdostí v jednotlivých případech svěřit okresní správě sociálního zabezpečení nebo České správě sociálního zabezpečení. Jak uvedla žalovaná v napadeném rozhodnutí, okresní správa sociálního zabezpečení ani Česká správa sociálního zabezpečení nejsou zmocněny dlužné pojistné prominout, ani z tohoto důvodu tudíž žalovaná nemohla ke stěžovatelem uplatňovaným důvodům přihlédnout.

[18] Důvodný dále není ani poukaz stěžovatele na údajnou nerovnost v zacházení s poplatníky důchodového pojištění a s poplatníky nemocenského pojištění, kteří by měli být o možnost žádat o odstranění tvrdosti zákona připraveni. Řízení o odstranění tvrdosti zákona je totiž pro účely provádění nemocenského pojištění s účinností od 1. 1. 2009 upraveno samostatně v ustanovení § 156 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

[19] Tvrzená zaujatost soudců vůči osobě stěžovatele z důvodu protikomunistických postojů jeho děda je pouze nepodloženou domněnkou. Pokud měl stěžovatel pochybnosti o nepodjatosti ve věci rozhodujících soudců krajského soudu, mohl vznést námitku podjatosti ve smyslu § 8 s. ř. s., nicméně neučinil tak. Místní příslušností krajského soudu

se již Nejvyšší správní soud v dané věci zabýval a v rozsudku ze dne 22. 7. 2011, č. j. 4 Ads 93/2011 – 67, uvedl, že místně příslušným je právě krajský soud a nikoliv Městský soud v Praze, jak se domnívá stěžovatel. Je tomu tak proto, že dle § 7 odst. 4 s. ř. s., ve znění rozhodném ke dni podání žaloby, byl *ve věcech nemocenského pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti k řízení příslušný krajský soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci rozhodl v prvním stupni.*

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Ze všech výše uvedených důvodů vyplývá, že napadený rozsudek není nezákonný z důvodů namítaných v kasační stížnosti. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[21] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví - li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl, proto mu nevzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

[22] Stěžovateli byl usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 2. 2015, č. j. 6 Ads 282/2014 – 16, ustanoven k ochraně jeho zájmů ve věci zástupce JUDr. Robert Falbr, advokát se sídlem Na Příkopě 859/22, Praha 1, PSČ 110 00. Zástupci, který byl stěžovateli ustanoven soudem, náleží mimosmluvní odměna a hotové výdaje, které v tomto případě platí stát (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Soud proto zástupci přiznal částku 2.000 Kč za dva úkony právní služby (tj. za jeden úkon 1.000 Kč vypočtený z tarifní hodnoty do 5.000 Kč) spočívající v převzetí a přípravě zastoupení a doplnění kasační stížnosti [§ 7 ve spojení s § 9 odst. 2 a s § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a částku 600 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů s těmito úkony spojenými (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Jelikož právní zástupce stěžovatele je osobou registrovanou k dani z přidané hodnoty, byla přiznaná částka navýšena o částku 546 Kč, jež odpovídá příslušné dani. Celkem tedy zástupci náleží 3.146 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě jednoho měsíce od právní moci tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. srpna 2015

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu